

Remiss av utkast till lagrådsremiss "Ett fönster av möjligheter – stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende" (S2022/03649)

Journalistförbundet har tagit del av förslagen i utkast till lagrådsremiss "Ett fönster av möjligheter – stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende". Journalistförbundets yttrande koncentreras till de delar av promemorian som handlar om ökad sekretess och inskränkt meddelarfrihet.

Journalistförbundets synpunkter överensstämmer med de synpunkter som framgår av förbundets yttrande över utredningen "Stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende – förslag till bestämmelser rörande bl.a. omedelbar placering, sekretess och skolgång" (Ds 2020:16). Journalistförbundet vill upprepa vad förbundet då anförde:

"Utredningen föreslår att sekretess ska gälla hos kommun eller region för uppgift om adress till skyddat boende eller hem för vård eller boende som bedriver verksamhet i form av skyddat boende om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att syftet med verksamheten skadas. Det får enligt Journalistförbundet anses finnas ett behov av att sekretessbelägga uppgifter om skyddade boenden eftersom uppgifterna kan användas av den som vill skada de boende. Samtidigt finns det också, enligt Journalistförbundet, ett intresse av insyn i den verksamhet som kommuner och privata aktörer bedriver när de erbjuder skyddade boenden. En allt för

begränsad insyn kan leda till att missförhållanden inte upptäcks, vilket kan motverka syftet med de skyddade boendena.

Journalistförbundet anser att insynen bör begränsas utifrån vilken potentiell skada som kan drabba de personer som bor på det skyddade boendet om uppgifterna lämnas ut. Den reglering som föreslås i utredningen, och som bygger på huruvida syftet med verksamheten skadas, riskerar att leda till att inga eller väldigt få uppgifter lämnas ut. Det kommer göra det svårt att granska verksamheten journalistiskt, vilket i sin tur är något som påverkar de boende negativt.

Enligt Journalistförbundet är det också viktigt att till exempel uppgifter om boenden som inte längre används som skyddade boenden inte förblir hemliga efter att verksamheten avslutats. Detta är något som behöver förtydligas under det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Utredningen föreslår att meddelarfrihet inte ska gälla för uppgift om adress, fastighetsbeteckning eller tomträtt om uppgifterna förekommer hos Inspektionen för vård och omsorg. För socialnämndens beslut om omedelbar placering i skyddat boende ska meddelarfriheten inskränkas endast i fråga om annat än verkställighet av sådana beslut. Journalistförbundet delar inte utredningens bedömning att meddelarfriheten bör inskränkas. Meddelarfriheten är en viktig ventil som syftar till att ge offentligt anställda möjlighet att lämna uppgifter till media. Meddelarfriheten gör att oegentligheter kan avslöjas, vilket gynnar såväl de personer som bor på boendena som samhället i stort. Mot den bakgrunden avstyrker Journalistförbundet utredningens förslag om att inskränka meddelarfriheten."¹

Den nu aktuella utredningen besvarar vissa av de frågor som Journalistförbundet tidigare lyft till exempel den om sekretessbestämmelsens utformning. Utredningen menar att bestämmelsen ska skydda syftet med verksamheten "nämligen att bereda skydd – och därigenom de personer som vistas i eller kan komma att vistas i dessa verksamheter". Vidare förtydligas det i utredningen att ett skyddat boende bara skyddas av sekretess så länge verksamheten bedrivs.

Det grundproblem som Journalistförbundet lyfte, det vill säga att den stränga sekretessen och inskränkningen av meddelarfriheten motverkar alla former av insyn och granskning av boenden, kvarstår dock. Även om det är naturligt att skyddade boenden omfattas av sekretess anser Journalistförbundet fortsatt att det riskerar att drabba boenden om inte verksamheten, till exempel frågor som bristande säkerhet, kan granskas. Mot den bakgrunden avstyrker Journalistförbundet fortsatt förslaget att inskränka meddelarfriheten.

Ulrika Hyllert
Förbundsordförande
Journalistförbundet

¹ Se Journalistförbundets remissvar på Ds 2020:16.